

UNIVERZITA KARLOVA

Filozofická fakulta

Zápis o části státní závěrečné zkoušky Obhajoba závěrečné práce

Akademický rok: 2017/2018

Jméno a příjmení studenta: Bc. Barbora Hollmannová
Datum narození: 01.12.1991
Identifikační číslo studenta: 43826257

Typ studijního programu: navazující magisterský
Studijní program: Filozofie
Studijní obor: Filozofie
Identifikační číslo studia: 475066

Název práce: Vztah iluzorního a skutečného u Henri Bergsona

Pracoviště práce: Ústav filosofie a religionistiky

Jazyk práce: čeština

Jazyk obhajoby: čeština

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Švec, Ph.D.

Oponent(i): doc. Mgr. Jakub Čapek, Ph.D.

Datum obhajoby : 11.09.2018 **Místo obhajoby :** Praha

Průběh obhajoby: Uchazečka:

Práce je motivovaná otázkou: Jak je možné, že naše poznání odpovídá skutečnosti, kterou chce poznat? Bergson říká, co je pravá realita: trvání. V „Hmotě a paměti“ má charakter trvání i materialita. Skutečnost má časový charakter: Věčně plynoucí realitou, která plodí heterogenitu a vnitřní změnu. Když intelekt chce tuto realitu poznávat, má tendenci do ní vkládat prostorová schémata. Práce si klade otázku, jak tuto dualitu smířit. Řešení hledá skrze zkoumání spolupráce intelektu a intuice. Nachází jisté odpovědi, jak tyto dvě mohutnosti sblížit. Další problém, který řeší: Co znamená, že intelekt schematizuje realitu? Nabízí následující odpověď: Schéma funguje jako druh metafory. Dále se věnuje problému simultaneity. Bergson ho chápe také časově, nikoli prostorově. Vztažné soustavy, různé trvající časy jsou spojeny na základě toho, že trvají současně. V této souvislosti se klade též otázka vztahu logické možnosti s organickou možností: Bergson popírá, že představa, že by něco bylo v možnosti, je správná. Vystává otázka, jakou váhu má logická možnost. Problém simultaneity by mohl sblížit oba pojmy možnosti: organická možnost je jakýmsi příslibem, že skutečnost bude dál plynout. Pojmem simultaneity je možno interpretovat i „Vývoj tvořivý“.

Vedoucí:

Autorka hledá odpověď na otázku, která plyne z Bergsonovy kritiky lineární podoby času. Táže se, jak je možné, že intelektuální operace promítání prostorových představ do času se vyznačuje jistou funkčností a spolehlivostí. Bergson na tuto otázku neodpovídá. Práce ukazuje, že nejhůře se odpovídá ranému Bergsonovi, který je ještě dualistický. Autorka ukazuje vnitřní nutnost posunů u Bergsona, jak jsou jeho dualistická východiska redukována nebo opouštěna: prvotní skutečností už není vědomí, kterému by náleželo trvání, ale dějová

rozlehlost. Celý hmotný svět se diferencuje na základě prostoupenosti ducha. Originální je autorčin rozbor kontroverzního a opomíjeného textu „Trvání a simultaneita“: na základě tohoto textu ukazuje, že ani trvání není nečleněným plynutím, má svoje rytmy, které vzájemně rezonují. Reálný čas je produktem toho, že je tu simultánně vždy více rytmů. Práce je velmi filosofická autorka promýšlí načrtnuté linie do jejich důsledků, ptá se kriticky na oprávněnost Bergsonových předpokladů, nabízí schopnost kritické distance. Někdy autorka mohla být ve své kritice důslednější a více rozvinout své kritické poznámky. Někdy je její přístup příliš dichotomický, což zcela neodpovídá Bergsonově pozici. Není jasné, kde Bergson tvrdí, že vědecké schematizující poznání je iluzorní. Autorce se podařilo formulovat vlastní stanoviska, která otevírají různé možnosti interpretací Bergsona.

Oponent:

Autorka prošla obrovské množství textů, správně je interpretuje a přitom stále má na paměti problém, který sleduje. Předkládá koherentní výklad Bergsona napříč téměř celým jeho dílem. Chybí pouze „Dva zdroje mravnosti a náboženství“.

Klade dvě otázky:

Usiluje Bergson o tezi, že čas je jeden, o jednu perspektivu, v níž vidíme časy jako vzájemně provázané? V „Trvání a simultaneitě“ rozhodně ne: to, čemu říká „skutečný čas“, je čas pozorovatele, od něž odlišuje fiktivní či přisuzovaný čas. Dokonce neexistuje jeden čas, jedna perspektiva. Bergson reálnou jednotu času většinou spíše kritizuje.

Není nakonec zcela jasné, jakou odpověď vlastně Bergson podává na hlavní problém: vztah myšlení a skutečnosti. Práce nabízí více různých možností, aniž by bylo jasné, k jaké z nich se autorka přiklání.

Klasifikace obhajoby:	výborně (1)
Předseda komise:	Dr. habil. Jindřich Karásek, Dr. (přítomen)
Členové komise:	Mgr. Václav Němec, Ph.D. (přítomen)
	doc. Mgr. Jakub Čapek, Ph.D. (nepřítomen)
	Mgr. Tereza Matějčková, Ph.D. (přítomen)